

Анекс 3
ДЕЛОВИ ОД РЕГУЛАТИВАТА КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА НОВИНАРСТВОТО
И МЕДИУМИТЕ

НОВО

I. УСТАВ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Член 16

Се гарантира слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата.

Се гарантира слободата на говорот, јавниот настап, јавното информирање и слободното основање на институции за јавно информирање.

Се гарантира слободниот пристап кон информациите, слободата на примање и пренесување информации.

Се гарантира правото на одговор во средствата за јавно информирање.

Се гарантира правото на исправка во средствата за јавно информирање.

Се гарантира правото на заштита на изворот на информацијата во средствата за јавно информирање.

Цензурата е забранета.

II. КРИВИЧЕН ЗАКОНИК НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Посебни одредби за кривичната одговорност за кривични дела сторени преку средствата за јавно информирање

Кривична одговорност на одговорен уредник

Член 26

(1) За кривични дела сторени преку весник или друга периодична печатена публикација, преку радиото, телевизијата или преку филмски весници, кривично е одговорен одговорниот уредник, односно лицето кое го заменува во време на објавувањето на информацијата ако:

- 1) до завршувањето на главниот претрес пред првостепениот суд авторот останал непознат,
- 2) информацијата е објавена без согласност на авторот и
- 3) во време на објавувањето на информацијата постоеле фактички или правни пречки за гонење на авторот, што траат и натаму.

(2) Не е кривично одговорен одговорниот уредник, односно лицето кое го заменува, ако од оправдани причини не знаел за некоја од околностите предвидени во точките 1, 2 и 3 на став 1.

Кривична одговорност на издавачот, печатарот и производителот

Член 27

(1) Кога постојат условите од член 26, кривично се одговорни:

- 1) издавачот - за кривично дело сторено преку непериодична печатена публикација, а ако нема издавач или ако постојат фактички или правни пречки за неговото гонење- печатарот што знаел за тоа и
- 2) производителот - за кривично дело сторено преку грамофонска плоча, магнетофонска лента, филм за јавно и приватно прикажување, дијапозитив, фонограми, видеосредства, аудитивни средства или слични средства за комуницирање, наменети за поширок круг лица.

(2) Ако издавачот, печатарот или производителот е правно лице или државен орган, кривично е одговорно лицето кое е одговорно за издавањето, печатењето или производството.

Кривична одговорност на увозникот и дистрибутерот на средството за јавно информирање

Член 27-а

(1) Ако кривичното дело е сторено во средство за јавно информирање што се издава, печати, произведува или емитува во странство, а се растура во земјата под условите од членот 26, кривично е одговорен увозникот или дистрибутерот на тоа средство.

(2) Ако увозникот или дистрибутерот е правно лице или државен орган, кривично е одговорно одговорното или службеното лице во правното лице или државниот орган.

Кривични дела против слободите и правата на човекот и граѓанинот

Повреда на рамноправноста на граѓаните

Член 137

(1) Тој што врз основа на разлика на подот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба, јазикот или друго лично својство или околност, ќе му одземе или ограничи права на човекот и граѓанинот, утврдени со Уставот, закон или со ратификуван меѓународен договор или кој врз основа на овие разлики им дава на граѓаните повластици спротивни на Уставот, закон или ратификуван меѓународен договор, ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

(2) Ако делото од став 1 го стори службено лице во вршење на службата, ќе се казни со затвор од шест месеци до пет години.

(3) Ако делото од став 1 го стори правно лице, ќе се казни со парична казна.

Нарушување на неповредливоста на домот

Член 145

(1) Тој што неовластено ќе влезе во туѓ дом, затворен или заграден простор што му припаѓа на тој дом или приватен деловен простор означен како таков или по барање од овластеното лице оттаму не се оддалечи, ќе се казни со парична казна или со затвор до една година.

(2) Ако делото од став 1 го стори службено лице во вршење на службата, ќе се казни со затвор од шест месеци до пет години.

(3) Обидот за делата од ставовите 1 и 2 е казнив.

(4) Гонењето на делото од став 1 се презема по приватна тужба.

Повреда на тајноста на писма или други пратки

Член 147

(1) Тој што без судска одлука или согласност на лице на кое му се упатени ќе отвори туѓо писмо, телеграма, некое друго затворено писмено или пратка или обезбедена електронска пошта или на друг начин ќе ја повреди нивната тајност или ќе задржи, прикрие, уништи или на друг ќе му предаде туѓо писмо, телеграма, затворено писмено или пратка или обезбедена електронска пошта, ќе се казни со парична казна или со затвор до шест месеци.

(2) Тој што со намера за себе или за друг да прибави некоја корист или на друг да му нанесе некоја штета, ќе му ја соопшти на друг тајната што ја сознал со повреда на тајноста на туѓо писмо, телеграма или некое друго затворено писмено или пратка или обезбедена електронска пошта или ќе се послужи со оваа тајна, ќе се казни со парична казна или со затвор до една година.

(3) Ако делото од ставовите 1 и 2 го стори службено лице во вршење на службата, ќе се казни за делото од став 1 со затвор од три месеци до три години, а за делото од став 2 со затвор од три месеци до пет години.

(4) Гонењето за делото од ставовите 1 и 2 се презема по приватна тужба.

Неовластено објавување на лични записи

Член 148

(1) Тој што без дозвола на авторот во случаите кога такво одобрение е потребно, ќе објави дневник, писмо или друг личен запис, ќе се казни со парична казна или со затвор до една година.

(2) Ако делото од став 1 го стори правно лице, ќе се казни со парична казна.

(3) Гонењето се презема по приватна тужба.

Злоупотреба на лични податоци

Член 149

(1) Тој што спротивно на условите утврдени со закон без согласност на граѓанинот прибира, обработува или користи негови лични податоци, ќе се казни со парична казна или со затвор до една година.

(2) Со казна од став 1 се казнува тој што ќе навлезе во компјутерски информатички систем на лични податоци со намера користејќи ги за себе или за друг да оствари некаква корист или на друг да му нанесе некаква штета.

(3) Ако делото од ставовите 1 и 2 го стори службено лице во вршење на службата, ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

(4) Обидот е казнив.

(5) Ако делото од став 1 го стори правно лице, ќе се казни со парична казна.

Спречување пристап кон јавен информатички систем

Член 149-а

(1) Тој што неовластено спречува или ограничува друг во пристапот кон јавен информатички систем, ќе се казни со парична казна или со затвор до една година.

(2) Ако делото од став 1 го стори службено лице во вршење на службата или одговорно лице во јавен информатички систем, ќе се казни со парична казна или со затвор од три месеци до три години.

(3) Ако делото од овој член го стори правно лице, ќе се казни со парична казна.

(4) Гонењето се презема по приватна тужба.

Неовластено откривање тајна

Член 150

(1) Адвокат, нотар, бранител, лекар, бабица или друг здравствен работник, психолог, верски исповедник, социјален работник или друго лице кое неовластено ќе открие тајна што ја создало во вршењето на

својата професија, ќе се казни со парична казна или со затвор до една година.

(2) Нема кривично дело од став 1 ако тајната е откриена во општ интерес или во интерес на друго лице кое е попретижен од интересот за чување на тајна.

(3) Ако делото од овој член го стори правно лице, ќе се казни со парична казна.

(4) Гонењето се презема по приватна тужба.

Неовластено прислушување и тонско снимање

Член 151

(1) Тој што со употреба на посебни уреди неовластено прислушува или тонски снима разговор или изјава што не му е наменета, ќе се казни со казна затвор од една до пет години.

(2) Со казната од став 1 ќе се казни тој што ќе му овозможи на неповикано лице да се запознае со разговор или изјава која е прислушувана или тонски снимана.

(3) Со казната од став 1 ќе се казни и тој што тонски ќе сними изјава што му е наменета, без знаење на оној кој ја дава, со намера да ја злоупотреби или да ја пренесе врз трети лица или тој што таквата изјава непосредно ја пренесува врз трети лица.

(4) Ако делото од ставовите (1), (2) и (3) на овој член го стори службено лице во вршење на службата или одговорно лице во правно лице, ќе се казни со казна затвор од најмалку четири години.

(5) Со казната од ставот (4) на овој член ќе се казни и лице вработено во правно лице на кое во рамките на работењето му е доверено спроведувањето на мерката за следењето на комуникациите.

(6) Службеното лице од став 4 кое делото го сторило по наредба на претпоставениот и го пријавило пред да дознае дека против него е покрената кривична постапка, ќе се ослободи од казна.

(7) Ако делото од овој член го стори правно лице, ќе се казни со парична казна.

(8) Ако делото од овој член го стори правно лице чија што примарна дејност е давање на телекомуникациски услуги, ќе се казни со парична

казна во висина од 10% од вкупниот приход од тековната година во која е сторено делото, согласно со членот 96-а.

Неовластено снимање

Член 152

(1) Тој што неовластено ќе направи фотографски, филмски или видеоснимки на друго лице или на неговите лични простории без негова согласност, повредувајќи ја неговата приватност, или тој што таквите снимки непосредно ги пренесува на трето лице или му ги покажува или на друг начин му овозможува со нив да се запознае, ќе се казни со парична казна или со затвор до една година.

(2) Ако делото од став 1 противзаконито го стори службено лице во вршење на службата, ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

(3) Ако делото од овој член го стори правно лице, ќе се казни сопарична казна.

(4) Гонењето за делото од став 1 се презема по приватна тужба.

Спречување на печатење и растурање печатени работи

Член 154

(1) Тој што со сила или сериозна закана ќе спречи печатење, продажба или растурање книги, списанија, весници или други печатени работи, ќе се казни со парична казна или со затвор до една година.

(2) Со казната од став 1 ќе се казни тој што противправно ќе спречи емитирање, продажба или растурање снимен материјал.

Спречување или смеќавање јавен собир

Член 155

(1) Тој што со сила, сериозна закана, измама или на друг начин ќе спречи или ќе смеќава свикување или одржување мирен јавен собир, ќе се казни со парична казна или со затвор до една година.

(2) Ако делото од став 1 го стори службено лице со злоупотреба на својата службена положба или овластување, ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

Повреда на авторско право и сродни права

Член 157

(1) Тој што во свое име или во име на друг неовластено ќе објави, прикаже, репродуцира, дистрибуира, изведе, емитува или на друг начин неовластено ќе посегне по туѓо авторско право иди сродно право, односно авторско дело, изведба или предмет на сродно право, ќе се казни со парична казна или со затвор од шест месеци до три години.

(2) Тој што делото од став 1 го стори преку компјутерски систем, ќе се казни со затвор од шест месеци до три години.

(3) Тој што со делото од став 1 прибавил поголема имотна корист, ќе се казни со затвор од шест месеци до пет години.

(4) Тој што со делото од став 1 прибавил значителна имотна корист, ќе се казни со затвор од една до пет години.

(5) Обидот е казнив.

(6) Примероците на авторските дела и предметите на сродните права, како и средствата за репродуцирање се одземаат.

(7) Ако делото од овој член го стори правно лице, ќе се казни со парична казна.

(8) Гонењето за повреда на морално право се презема по предлог.

Повреда на тајноста на гласањето

Член 163

(1) Тој што при избори или при гласање ќе ја повреди тајноста, ќе се казни со затвор најмалку три години).

(2) Ако делото од став 1 го стори член на изборен орган или друго службено лице во вршењето на службата во врска со изборите или гласањето, ќе се казни со затвор најмалку пет години).

(3) Со казната од став 2 ќе се казни и тој што со употреба на сила, сериозна закана, искористување на службена, работна или економска зависност и на друг начин, ќе издејствува од друг да каже дали гласал или како гласал.

Кривични дела против честа и угледот

Повреда на угледот на Република Македонија

Член 178

Тој што со намера за исмејување јавно ќе ја изложи на подбив Република Македонија, нејзиното знаме, грб или химна, ќе се казни со парична казна.

Излагање на подбив на македонскиот народ и припадници на заедниците

Член 179

Тој што со намера за исмејување јавно ќе ги изложи на подбив македонскиот народ и припадниците на заедниците кои живеат во Република Македонија, ќе се казни со парична казна.

Повреда на угледот на странска држава исклучено како кривично дело

Член 181

Тој што со намера за исмејување јавно ќе изложи на подбив странска држава, нејзиното знаме, грб или химна или шеф на странска држава или дипломатски претставник на странска држава во Република Македонија, ќе се казни со парична казна.

Повреда на угледот на меѓународна организација

Член 182

Тој што со намера за исмејување јавно ќе изложи на подбив меѓународна организација или нејзини претставници, ќе се казни со парична казна.

Исклучување на одговорност за кривичните дела од членовите 178, 179, 181 и 182

Член 182-а

За кривичните дела од членовите 178, 179, 181 и 182 исклучена е одговорноста за новинар во вршење на новинарска професија, како и за други лица доколку изнесеното понижувачко мислење е дадено во

одбрана на слободата за јавно изразување на мислата или на други права или при заштита на јавен интерес или други оправдани интереси, или со искрена намера или увереност во добронамерноста на неговото мислење.

IIA. ЗАКОН ЗА ГРАЃАНСКА ОДГОВОРНОСТ ЗА НАВРЕДА И КЛЕВЕТА

2. Одговорност за навреда и клевета

Одговорност за навреда

Член 6

(1) За навреда одговара тој што со намера да омаловажи, со изјава, однесување, објавување или на друг начин ќе изрази за друг понижувачко мислење, со кое се повредува неговата чест и углед.

(2) Одговорност за навреда постои и ако со такво дејствие се омаловажува угледот на правно лице, група лица или умрено лице.

(3) За навреда сторена преку средство за јавно информирање (весници, магазини и друг печат, програми на радиото и телевизијата, електронски публикации, телетекст и други форми на уреднички обликувани програмски содржини кои се објавуваат, односно се емитуваат дневно или периодично во пишана форма, звук или слика, на начин достапен за широката јавност), можат да одговараат авторот на изјавата, уредникот или лицето кое го заменува во средството за јавно информирање и правното лице. Тужителот при поднесувањето на тужбата е слободен да одлучи против кое од лицата од овој став ќе поднесе тужба за утврдување одговорност и надоместување на штета за навреда.

(4) Издавачот, уредникот или лицето што го заменува во средството за јавно информирање и правното лице кое го издава средството за јавно информирање, за навреда сторена од новинарот во тоа средство кој е автор на изјавата одговараат врз начелото на претпоставена одговорност.

(5) Во случаите од ставовите (3) и (4) на овој член новинарот, како автор на изјавата, не одговара за навреда ако докаже дека објавувањето на навредливата изјава му било наложено од страна на уредникот или лицето кое го заменува, или содржината на неговата изјава е битно изменета од страна на уредникот или лицето кое го заменува.

(6) Новинарот како автор на изјавата не одговара ако таа добила навредлив карактер со нејзиното опремување со ставање на наслови,

поднаслови, фотографии, извлекување на делови на изјавата од нејзината целовитост, најави или на друг начин од страна на уредникот или лицето кое го заменува.

Исклучување на одговорноста

Член 7

(1) Нема одговорност за навреда, ако:

1) изјавата е дадена во работата на Собранието на Република Македонија, во работата на советите на општините и градот Скопје, во управна или судска постапка или пред Народниот правобранител, освен ако тужителот докаже дека е дадена злонамерно;

2) е пренесено мислење содржано во службен документ на Собранието на Република Македонија, Владата на Република Македонија, органите на управата, судовите или други државни органи, соопштение или други документи на меѓународни организации или конференции, соопштение или друг документ за информирање на јавноста издадени од надлежни државни органи, установи или други правни лица, соопштение или друг службен документ од истраги за сторени кривични дела или прекршоци и

3) во изјавата се пренесени мислења изнесени на јавен собир, во судска постапка или друга јавна манифестација на активноста на државни органи, установи, здруженија или правни лица или се известува за изјава што е јавно соопштена од друг.

(2) Не е одговорен за навреда тој што во научно, книжевно или уметничко дело, во сериозна критика, во вршење на службена должност, новинарска професија, политичка или друга општествена дејност, во одбрана на слободата на јавно изразување на мислата или на други права или при заштита на јавен интерес или други оправдани интереси, ќе изнесе понижувачко мислење за друг, ако:

1) од начинот на изразувањето или од другите негови околности произлегува дека тоа нема значење на навреда;

2) не предизвикало значителна повреда на честа и угледот на личноста и

3) не е изнесено исклучиво со цел да се понижи личноста на друг или да се омаловажи неговата чест и углед.

(3) Не е одговорен за навреда тој што ќе изнесе понижувачко мислење за носител на јавна функција во јавен интерес, ако докаже дека тоа е засновано врз вистинити факти, или ако докаже дека имал основана причина да поверува во вистинитоста на таквите факти, или ако изјавата содржи оправдана критика или поттикнува расправа од јавен интерес или е дадена во согласност со професионалните стандарди и етика на новинарската професија.

(4) Не е одговорен за навреда тој што изнесува негативно мислење за друг со искрена намера или увереност во добронамерноста на неговото мислење.

(5) При оценувањето на условите за исклучување на одговорноста судот ќе ги примени критериумите за оправдано ограничување на слободата на изразување содржани во Европската конвенција за заштита на човековите права и во судската практика на Европскиот суд за човекови права.

Одговорност за клевета

Член 8

(1) За клевета одговара тој што за друго лице со утврден или очевиден идентитет, со намера да наштети на неговата чест и углед, пред трето лице изнесува или пронесува невестинити факти што се штетни за неговата чест и углед, а знае или бил должен и може да знае дека се невестинити.

(2) Одговорност за клевета постои и ако невестинитото тврдење содржи факти штетни за угледот на правно лице, група лица или умрено лице.

(3) Ако изнесувањето или пронесувањето невестинити тврдења за факти е сторено преку средство за јавно информирање (весници, магазини и друг печат, програми на радиото и телевизијата, електронски публикации, телетекст и други форми на уреднички обликувани програмски содржини кои се објавуваат, односно се емитуваат дневно или периодично во пишана форма, звук или слика, на начин достапен за

широката јавност), за клевета можат да одговараат авторот на изјавата, уредникот или лицето кое го заменува во средството за јавно информирање и правното лице. Тужителот при поднесувањето на тужбата е слободен да одлучи против кое од лицата од овој став ќе поднесе тужба за утврдување одговорност и надоместување на штета за клевета.

(4) Издавачот, уредникот или лицето кое го заменува во средството за јавно информирање и правното лице што го издава средството за јавно информирање, за клевета сторена од новинарот во тоа средство кој е автор на изјавата одговараат врз начелото на претпоставена одговорност.

(5) Новинарот како автор на изјавата не одговара за клевета, ако докаже дека нејзиното објавување му е наложено од страна на издавачот, уредникот или лицето кое го заменува или содржината на неговата изјава е битно изменета од страна на уредникот или лицето кое го заменува.

(6) Новинарот како автор на изјавата не одговара ако таа добила карактер на клевета со нејзиното опремување со ставање на наслови, поднаслови, фотографии, извлекување на делови од изјавата на нејзината целовитост, најави или на друг начин од страна на уредникот или лицето кое го заменува.

Докажување на вистинитоста

Член 9

(1) Тужениот е должен да ја докажува вистинитоста на фактите содржани во тврдењето.

(2) Тужениот кој ќе ја докаже вистинитоста на своето тврдење или ќе докаже дека имал основана причина да поверува во неговата вистинитост нема да одговара за клевета.

(3) По исклучок од ставовите (1) и (2) на овој член, товарот на докажување паѓа врз тужителот кој како носител на јавна функција има законска должност да даде објаснување за конкретни факти кои најнепосредно се поврзани или се од значење за вршењето на неговата

функција, ако тужениот докаже дека имал основани причини за изнесување на тврдење што е од јавен интерес.

(4) По исклучок од ставовите (1) и (2) на овој член, не е дозволено докажување на вистинитоста на факти кои се однесуваат на приватниот живот на тужителот, освен ако изнесувањето такви факти е сторено во научно, книжевно или уметничко дело, во сериозна критика, во вршење на службена должност, новинарска професија, политичка или друга општествена дејност, во одбрана на слободата на јавно изразување, на мислата или на други права или при заштита на јавен интерес.

(5) Ако клеветата се состои во јавно префрлање на друг дека сторил кривично дело или дека е осуден за такво дело, одговорноста е исклучена ако изјавата е дадена во јавен интерес и ако лицето кое ја дало ќе ја докаже нејзината вистинитост или ќе докаже дека имал основана причина да поверува во вистинитоста на таквите факти.

Исклучување на одговорноста

Член 10

Покрај основите за исклучување на одговорноста за клевета од членот 9 ставови (2), (3) и (4) од овој закон, исклучена е одговорноста за тврдење на факти штетни за честа и угледот на друг што е дадено во научно, книжевно или уметничко дело, во сериозна критика, во вршење на службена должност, новинарска професија, политичка или друга општествена дејност, во одбрана на слободата на јавно изразување на мислата или на други права или при заштита на јавен интерес или други оправдани интереси, ако:

1) се изнесува или пронесува тврдење што е содржано во соопштение, одлука или друг документ на државен орган, установа или правно лице, или е изнесено на јавен собир, во судска постапка, или друга јавна манифестација на активноста на државни органи, установи, здруженија или правни лица или се пронесува тврдење што е јавно соопштено од друг;

2) на лицето кое го изнесува или пронесува таквото тврдење му е оневозможено остварувањето на правото на пристап до информации

од јавен карактер спротивно на прописите за слободен пристап до информации, на кое се повикува во својата одбрана;

3) неистинитите факти, содржани во тврдењето, имаат споредно значење во однос на вистинитите факти на кои се однесува тврдењето и битно не ја менуваат неговата целовита смисла на вистинито тврдење или

4) во средство за јавно информирање се изнесуваат факти кои се однесуваат на прашања од јавен интерес со повикување на сериозни извори на сознанија за нивната вистинитост, спрема кои тужениот постапувал со потребната мера на должно внимание во согласност со професионалните стандарди на новинарската професија.

Одговорност на електронската публикација

Член 11

(1) Уредникот на електронската публикација презема одговорност, заедно со авторот, за надоместување на штетата која произлегува од овозможување на пристап до навредливи или клеветнички информации.

(2) Уредникот на електронската публикација не одговара за изнесена навреда или клевета како резултат на овозможување пристап до навредливи или клеветнички информации под услов доколку докаже дека:

1) авторот на информацијата објавена на електронската публикација не дејствувал под директна или индиректна контрола или влијание од страна на уредникот на електронската публикација и

2) не бил свесен ниту требал да биде свесен дека навредлив или клеветнички материјал е објавен на електронската публикација или во рок од 24 часа откако станал свесен за навредливиот и клеветнички карактер на објавениот текст или информација, ги презел сите технички и други мерки за отстранување на таквата информација. Барање за отстранување на информација може да поднесе и оштетеното лице.

Заштита на изворот на информацијата

Член 12

(1) Од тужениот новинар или друго физичко лице кое професионално врши дејност на информирање на јавноста, во постапката за граѓанска одговорност за навреда или клевета според овој закон не може да се бара да го открие својот таен извор на информации за фактите кои е должен да ги докажува.

(2) Судот може да побара од тужениот да открие релевантни информации заради утврдување на вистинитоста на објавената информација без идентификување на изворот на информациите.

(3) Одбивањето на тужениот да го открие тајниот извор на информации не може да се земе како негово признание на вината или да го засновува заклучокот дека не ја докажал вистинитоста на фактите или основаноста на верувањето во нивната вистинитост.

3. Надоместување на штетата и други правни последици на одговорноста за навреда и клевета

Право на реагирање, демант, одговор и исправка

Член 14

(1) Ако навредата или клеветата е сторена по пат на средство за јавно информирање или компјутерски систем, оштетениот има право да поднесе барање за објавување на одговор, демант или исправка во рок од седум дена од денот кога дознал дека е објавена, но не подоцна од еден месец од нејзиното објавување.

(2) Средството за јавно информирање од ставот (1) на овој член го објавува демантот, одговорот или исправката во рок од два дена од доставувањето на барањето, во првиот нареден број, ако се работи за периодични изданија или во друго средство за јавно информирање, ако се работи за непериодична публикација.

(3) Демантот, одговорот или исправката се објавува на истото место или време и во ист обем, како и информацијата на која се реагира (наслов, наднаслов, поднаслов, текст во пишани средства за

јавно информирање или интернет страница, најава во информативна програма, прилог).

(4) Објавувањето на демантот, одговорот или исправката може да се одбие, ако:

1) барањето не е доставено во рокот определен во ставот (1) на овој член;

2) одговорот содржи навреда или клевета и

3) одговорот е во спротивност на со закон заштитените интереси на трети лица.

III. ИЗБОРЕН ЗАКОНИК НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Глава VI. ИЗБОРНА КАМПАЊА

1. Учесници во изборна кампања

Член 69-а

(1) За изборна кампања се смета јавно собирање и други јавни настани организирани од страна на учесникот во изборната кампања, јавно истакнување на плакати, видео презентации на јавни места, изборно медиумско и интернет претставување, дистрибуирање на печатени материјали и јавно претставување на потврдените кандидати од надлежните изборни органи и нивните програми.

(2) Изборната кампања започнува 20 дена пред денот на изборите и во првиот и вториот круг на гласање не смее да трае 24 часа пред денот на изборите и на денот на изборите.

(3) Во случај на поднесен приговор за непочитување на одредбите од ставовите (1) и (2) на овој член, Државната изборна комисија е должна да ги испита наводите и да постапи по поднесениот приговор во рок не подолг од 7 дена од денот на поднесувањето на приговорот.

2. Медиумско претставување

Член 75

(1) Радиодифузерите, односно Јавниот радиодифузен сервис, трговските радиодифузни друштва и електронските медиуми (интернет порталите) што одлучиле да ги покриваат изборите, се должни тоа да го прават на правичен, на избалансиран и на непристрасен начин во својата вкупна програма.

(2) Радиодифузерите, без оглед на јазикот на кој го емитуваат својот програмски сервис, се должни за време на изборната кампања на учесниците во кампањата да им овозможат подеднакви услови за пристап до сите облици на изборно медиумско претставување – вести, посебни информативни програми (интервјуа, дебати, ТВ/радио соочувања, актуелно-информативни програми, актуелно-информативни програми со документаристички пристап и тематски специјализирани

информативни програми), бесплатно политичко претставување и платено политичко рекламирање.

(3) Програмите наменети за малолетната публика не смеат да се користат за изборно медиумско претставување.

(4) Радиодифузерите, печатените медиуми и електронските медиуми (интернет порталите), како и нивните поврзани лица не смеат на било каков начин да финансираат или да даваат донации на политичките партии. Како поврзани лица се сметаат лицата дефинирани во член 36 од Законот за Аудио и аудиовизуелни медиумски услуги.

Член 75-а

(1) Радиодифузерите ќе обезбедат избалансирано покривање на изборите во сите облици на изборно медиумско претставување на следниов начин:

а. За избор на претседател на Републиката, во согласност со принципот на еднаквост за сите кандидати за претседател и во првиот и во вториот круг од изборите;

б. За избор на пратеници во Собранието на Република Македонија, во согласност со принципот на пропорционалност според бројот на потврдени листи на кандидати за пратеници; и

в. За локалните избори:

– за избор на градоначалник на општината, односно градоначалник на градот Скопје, во согласност со принципот на еднаквост за сите кандидати за градоначалници и во првиот и во вториот круг од изборите;

– за избор на членови на советите на општините, односно членови на советот на градот Скопје, за радиодифузерите на државно и регионално ниво во согласност со принципот на пропорционалност според бројот на потврдени листи на кандидати за членови на советите на општините, односно членови на градот Скопје, а за радиодифузерите на локално ниво во согласност со принципот на еднаквост.

(2) При утврдувањето на избалансираноста во покривањето на изборите ќе се има предвид интензитетот на активностите во рамките на кампањите на учесниците во изборна кампања.

(3) Од принципот на пропорционалност, односно еднаквост, се иззема платеното политичко рекламирање.

Член 75-б

Известувањето за редовните активности на државните органи, органите на општините и на градот Скопје, на државните институции и организации, како и за активностите на правни и на други лица на кои со закон им е доверено вршење јавни овластувања, во програмите на радиодифузерите и на Програмскиот сервис наменет за емитување на активностите на Собранието на Република Македонија, во периодот од денот на распишување на изборите до нивното завршување не смее да биде во функција на изборно медиумско претставување на ниту еден политички субјект.

Член 75-в

(1) Уредници, новинари, водители на програма и презентери, ангажирани во подготвување програми на радиодифузерите, не смеат да учествуваат во предизборни активности на политички партии, коалиции, групи избирачи и нивни претставници, односно учесници во изборна кампања.

(2) Доколку се определат да учествуваат во вакви активности, нивниот ангажман во програмите на радиодифузерите им мирува од денот на распишување на изборите до нивното завршување.

Член 75-д

(1) Од денот на распишување на изборите па се до почеток на изборна кампања, радиодифузерите и печатените медиуми не смеат да емитуваат, односно да објавуваат платено политичко рекламирање, освен огласи и соопштенија за собирање потписи за поддршка на кандидатура на група избирачи.

(2) Огласите и соопштенијата за собирање потписи за поддршка на кандидатура на група избирачи, трговските радиодифузни друштва треба да ги емитуваат само во означени рекламни блокови во рамките на дозволеното време за рекламирање на еден реален час емитувана

програма во времетраење од вкупно 12 минути, од кои за еден учесник во изборната кампања можат да одвојат најмногу 8 минути, при што нарачателот треба да биде јасно означен.

(3) Огласите и соопштенијата од ставот (2) од овој член треба да содржат само основни податоци - за кого се собираат потписи, на кои места граѓаните можат да го дадат својот потпис и во кој временски период од денот. Тие не смеат да содржат дополнителни податоци за кандидатите.

(4) Од денот на распишување на изборите се до нивното завршување, радиодифузерите, печатените медиуми и електронските медиуми (интернет порталите) не смеат да емитуваат, односно да објавуваат реклами финансирани од Буџетот на Република Македонија, од буџетите на општините и на градот Скопје и на сите други лица на кои со закон им е доверено вршење јавни овластувања.

Член 75-ѓ

(1) За време на изборната кампања и во првиот и во вториот круг на гласање, радиодифузерите кои ги покриваат изборите можат да емитуваат вкупно 18 минути дополнително време за рекламирање на реален час емитувана програма исклучиво наменети за платено политичко рекламирање, од кои за политичките партии на власт можат да одвојат најмногу осум минути, за политичките партии во опозиција можат да одвојат најмногу осум минути, за политичките партии во Собранието на Република Македонија кои немаат пратеничка група можат да одвојат една минута, а за политичките партии кои не се застапени во Собранието на Република Македонија можат да одвојат една минута.

(2) При распределба на дополнителното време за рекламирање во еден реален час емитувана програма за платено политичко рекламирање, а кога постои интерес за спојување на блоковите на една политичка партија во два последователни реални часа, медиумот е должен да обезбеди гаранција дека спојувањето на блокови во два последователни часа два пати по ред нема биде од иста политичка партија и ќе обезбеди гаранција за најизменична застапеност

на политичките партии од власт и опозиција.

(3) Радиодифузерите, печатените медиуми и електронските медиуми (интернет порталите) се должни во рок од пет дена од денот на распишувањето на изборите да утврдат ценовници за платено политичко рекламирање на учесниците во изборниот процес.

(4) Во периодот од утврдување на ценовниците до започнување на изборната кампања, радиодифузерите, печатените медиуми и електронските медиуми (интернет порталите) се должни најмалку двапати јавно да ги објават ценовниците од ставот (2) на овој член на своите програми, односно во своите изданија.

(5) Печатените медиуми и електронските медиуми (интернет порталите) се должни ценовниците од ставот (2) на овој член да ги достават до Државната изборна комисија, Државниот завод за ревизија и Државната комисија за спречување на корупцијата во рок од пет дена од денот на распишувањето на изборите, а радиодифузерите да ги достават до Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги, Државната изборна комисија, Државниот завод за ревизија и Државната комисија за спречување на корупцијата во рок од пет дена од денот на распишувањето на изборите.

(6) Ценовниците не смеат да се менуваат во текот на изборната кампања.

(7) Радиодифузерите, печатените медиуми и електронските медиуми (интернет порталите) се должни постојните ценовници за платено политичко рекламирање да ги применуваат и за време на изборната кампања и притоа цената по секунда за платено политичко рекламирање да не ја надминува просечната цена на рекламирање пресметана во последните 3 месеци пред денот на распишување на изборите.

(8) Радиодифузерите и печатените медиуми и електронските медиуми (интернет порталите) во Република Македонија се должни на сите учесници на изборниот процес да им обезбедат рамномерен пристап за платено политичко рекламирање.

Член 76

(1) Платеното политичко рекламирање мора да биде соодветно и видливо означено како „платено политичко рекламирање“ и јасно одвоено од другите содржини на медиумите.

(2) Во сите облици на платеното политичко рекламирање нарачателот на рекламирањето мора да биде јасно означен.

(3) Не е дозволено учество на малолетници во платено политичко рекламирање.

(4) Радиодифузерите не смеат да емитуваат платено политичко рекламирање во вести, посебни информативни програми, образовни и програми за деца, и во преноси од верски, спортски, културни, забавни и други настани.

(5) Јавниот радиодифузен сервис не смее да емитува платено политичко рекламирање.

(6) Со цел гласачите објективно да се информираат за текот на изборната кампања, и заради заштита на новинарската професија од какво било политичко влијание за време на изборното медиумско претставување, посебните информативни програми не смеат да се користат како облик на платено политичко рекламирање.

(7) Кампањите на Државната изборна комисија за едукација на гласачите за остварување на избирачкото право и за фер и демократски избори не се сметаат за платено политичко рекламирање. Тие треба да бидат издвоени од другиот дел од програмата и нивниот нарачател да биде јасно означен.

(8) Радиодифузерите не смеат да емитуваат бесплатно политичко претставување во своите програми од денот на распишување на изборите до нивното завршување.

4. Испитување на јавното мислење

Член 77

(1) Резултати од испитувањата на јавното мислење поврзани со учесниците во изборниот процес се објавуваат најдоцна пет дена пред денот определен за одржување на изборите за првиот и вториот круг на гласање.

(2) При објавување на резултатите од испитувањата на јавното мислење поврзани со учесниците во изборниот процес, медиумите и електронските медиуми (интернет порталите) се должни да наведат податоци за името на нарачателот кој го побарал и го платил испитувањето, институцијата што го извршила испитувањето, применетата методологија, големината и структурата на испитаниот примерок и периодот во кој е спроведено испитувањето.

(3) Резултати од испитувања на јавното мислење спроведени на самиот ден на изборите не смеат да се објавуваат пред 19:00 часот, односно пред затворањето на избирачките места.

9. Финансирање на изборите

Член 85-а

(1) Радиодифузерите и печатените медиуми во Република Македонија се должни да поднесат извештај за рекламниот простор искористен од секој од организаторите на изборната кампања и средствата кои се платени или се побаруваат по таа основа.

(2) Извештајот од ставот (1) на овој член се поднесува најдоцна 15 дена по денот на завршување на изборната кампања.

(3) Извештајот од ставот (1) на овој член се поднесува до Државната изборна комисија, Државниот завод за ревизија и до Државната комисија за спречување на корупцијата, кои се должни да го објават на своите интернет-страници.

(4) Извештајот од ставот (1) на овој член се поднесува на образец пропишан од министерот за финансии.

Член 85-б

Ревизорските извештаи од извршената ревизија на финансиските извештаи на организаторите на изборната кампања, Државниот завод за ревизија ги објавува на својата веб-страница во рокот утврден со закон.

XIV. КАЗНИ И ПРЕКРШОЧНИ ОДРЕДБИ

Член 181

(1) Глоба во износ од 2.250 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на радиодифузерот, ако:

- известува за редовните активности на државните органи, органите на општините и на градот Скопје, и на правните лица на кои им е доверено вршење на јавни овластувања, спротивно на член 75-б на овој закон;

- уредници, новинари, водители на програма и презентери ангажирани во подготвување програми на радиодифузерите, учествуваат во предизборни активности на учесници во изборна кампања спротивно на член 75-в на овој законик;

- не го снимаат излезниот сигнал на својата програма од денот на распишување на изборите до нивното завршување и не ги чуваат снимките од нивната програма (член 75- г став 1);

- не достават снимки и други податоци поврзани со медиумското покривање на изборите спротивно на член 75-г став 2;

- огласите и соопштенијата за независните кандидати се емитуваат спротивно на член 75-д став 2;

- не обезбеди рамноправен пристап во информативната програма согласно на член 76-а ставовите (2) и (3) на овој законик,

- јавниот радиодифузен сервис не ги информира граѓаните или лицата со оштетен слух за изборниот процес (член 76-а ставовите (1) и (4)); и

- јавниот радиодифузен сервис емитува бесплатно политичко претставување на учесниците во изборниот процес и, постапува спротивно на членот 76-а ставови (5), (6), (7), (8), (9), (10), (11) и (12) од овој законик.

(2) Глоба во износ од од 30% од одмерената глоба на радиодифузерот ќе му се изрече и на одговорното лице на радиодифузерот за прекршокот од ставот (1) на овој член.

Член 181-а

(1) Глоба во износ од 4.000 евра во денарска противвредност ќе му

се изрече за прекршок на радиодифузерот, печатените медиуми и електронските медиуми (интернет порталите) ако:

- не обезбеди покривање на изборите на правичен, избалансиран и на непристрасен начин (член 75 став 1);

- не овозможи подеднакви услови за пристап до програмите на сите учесници во изборна кампања (член 75 став 2);

- програмите наменети за малолетната публика се користат за изборно медиумско претставување (член 75 став 3);

- ако на било каков начин финансираат или даваат донации на политичките партии (член 75 став 4);

- постапат спротивно на членот 75-ѓ од овој законик.

(2) Глоба во износ од 800 до 1.200 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на службено лице кое што одобрило користење средства од Буџетот на Република Македонија или буџетите на општините и градот Скопје за платено рекламирање за време за изборна кампања.

(3) Глоба во износ од од 30% од одмерената глоба на радиодифузерот, печатените медиуми и електронските медиуми (интернет порталите) ќе му се изрече и на одговорното лице на радиодифузерот, печатените медиуми и електронските медиуми (интернет порталите) за прекршокот од ставот (1) на овој член.

Член 183

(1) Глоба во износ од 4.000 евра во денарска противвредност за прекршок ќе му се изрече на радиодифузерот, ако:

- го објави изборното пропагандно известување без наведување дека се работи за платено политичко рекламирање и ако не го одвои од другите содржини на медиумите (член 76 став (1));

- јасно не го означи нарачателот на платеното политичко рекламирање (член 76 став (2));

- го објави изборното пропагандно известување со учество на малолетници во платено политичко рекламирање (член 76 став (3));

- емитува платено политичко рекламирање во вести, информативни, образовни и програми за деца, во преноси од верски,

спортски, културни и други настани (член 76 став (4)) и

- емитува бесплатно политичко претставување во своите програми од денот на распишување на изборите до нивното завршување (член 76 став (8)).

(2) Глоба во износ од од 30% од одмерената глоба на радиодифузерот ќе му се изрече и на одговорното лице на радиодифузерот за прекршокот од ставот (1) на овој член.

Член 183-а

(1) Глоба во износ од 2.250 евра во денарска противвредност ќе им се изрече за прекршок на радиодифузерот, печатениот медиум и електронскиот медиум (интернет портал) ако:

- ги објави резултатите од испитувањето на јавното мислење спротивно на член 77 став (1) на овој законик;

- ги објави резултатите од испитувањето на јавното мислење, а не ги наведе податоците утврдени во член 77 став (2) на овој законик;

- објави резултатите од испитувањето на јавното мислење спроведено на денот на изборите спротивно на член 77 став (3) на овој законик.

(2) Глоба во износ од од 30% од одмерената глоба на радиодифузерот, печатениот медиум и електронскиот медиум (интернет портал) ќе му се изрече и на одговорното лице на радиодифузерот, печатениот медиум и електронскиот медиум (интернет порталот) за прекршокот од ставот (1) на овој член.

IV. ЗАКОН ЗА АУДИО И АУДИОВИЗУЕЛНИ МЕДИУМСКИ УСЛУГИ

Надлежности на Агенцијата

Член 6

(1) Агенцијата во согласност со овој закон:

- се грижи за обезбедување на јавност во работата на радиодифузерите,

- ја поттикнува слободата на изразување,

- се грижи за заштита и развој на плурализмот на аудио и аудиовизуелните медиумски услуги, охрабрува и поддржува постоење на разновидни, независни и самостојни аудио и аудиовизуелни медиумски услуги,

- презема мерки во согласност со овој закон во случаите кога е извршена повреда на одредбите на овој закон или на прописите донесени врз основа на него и условите и обврските од дозволиите,

- се грижи за обезбедување заштита на малолетните лица,

- ги донесува актите кои произлегуваат од овој закон;

- се грижи за заштита на интересите на граѓаните во областа на аудио и аудиовизуелните медиумски услуги,

- утврдува постоење на недозволена медиумска концентрација,

- одлучува за доделба, одземање или продолжување на дозволиите за телевизиско или радио емитување,

- презема мерки за времено ограничување на пренос и прием на аудио и аудиовизуелни медиумски услуги од други држави на територијата на Република Македонија согласно со членот 45 од овој закон,

- донесува листа на настани од големо значење за јавноста на Република Македонија,

- поттикнува медиумска писменост,

- врши надзор согласно со членовите 28, 29 и 30 од овој закон,

- ги води регистрите утврдени со овој закон;

- спроведува истражувања и анализи во врска со одделни прашања од областа на аудио и аудиовизуелни медиумски услуги,

- врши мерење на гледаност или слушност на програмите, односно програмските сервиси на радиодифузерите од Република Македонија и

- врши и други работи утврдени со овој закон.

(2) Начинот на мерење на гледаност или слушност на програмите, односно програмските сервиси на радиодифузерите од Република Македонија го пропишува Агенцијата.

Мерки во случај на повреда на прописите

Член 23

(1) Доколку се констатира непочитување на одредбите од овој закон и подзаконските акти донесени врз основа на него, како и на условите и обврските утврдени со дозволата и другите акти на Агенцијата, против издавач на медиум, давателот на аудиовизуелни услуги по барање или операторот на јавни електронски комуникациски мрежи кои врши реемитување на програмски сервиси, директорот на Агенцијата може да ги преземе следниве мерки:

- ќе донесе решение со кое ќе го опомене,

- ќе поднесе барање за поведување на прекршочна постапка во случај кога и покрај донесеното решение за опомена продолжува со вршење на истата повреда за која е опоменет, во текот на годината,

- ќе достави предлог до Советот за одземање на дозволата или

- ќе донесе решение за бришење од регистарот согласно со овој закон.

(2) Со исклучок на одредбата од ставот (1) алинеја 2 на овој член, за непочитување на одредбите од членовите 91 и 92 ставови (8) и (9) од овој закон, директорот на Агенцијата ќе поднесе барање за поведување на прекршочна постапка без претходно да донесе решение за опомена.

(3) Преземените мерки од ставот (1) и ставот (2) на овој член со детално образложение, Агенцијата ги објавува на својата веб страница во рок од три дена од преземената мерка.

Посебни забрани

Член 48

(1) Аудио и аудиовизуелните медиумски услуги не смеат да содржат програми со кои се загрозува националната безбедност, се поттикнува насилно уривање на уставниот поредок на Република Македонија, се повикува на воена агресија или на оружен конфликт, се поттикнува или шири дискриминација, нетрпеливост или омраза врз основа на раса, пол, религија или националност.

(2) Посебните забрани од ставот (1) на овој член треба да бидат во согласност со практиката на Европскиот суд за човекови права.

Обврски за кинематографски дела

Член 49

Давателите на аудиовизуелни медиумски услуги не смеат да објавуваат односно пренесуваат кинематографски дела надвор од периодот утврден во договорите со имателите на права.

Заштита на малолетни лица

Член 50

(1) Давателите на аудиовизуелни медиумски услуги не смеат да емитуваат програми кои можат сериозно да му наштетат на физичкиот, психичкиот или моралниот развој на малолетните лица, особено програми кои содржат порнографија или непотребно насилство.

(2) Непотребно насилство претставува ширење текстуални, вербални и визуелни пораки со кои, во термини од програмата што им се достапни на малолетниците се глорифицираат физички, вербални или психолошки облици на садизам или слични видови на насилство кое е цел самото за себе и на ниту еден начин не може да се оправда ниту преку контекстот на жанрот, ниту преку мотивите на драмското дејствие на прикажуваната програма.

(3) Забраната од ставот (1) на овој член се однесува и на други програми кои веројатно би можеле да му наштетат на физичкиот, психичкиот или моралниот развој на малолетните лица, освен кога е

обезбедено со нивното емитување или репризирање во одреден временски период и/или со примена на одредена техничка мерка, малолетните лица во периодот на емитување или репризирање нема на вообичаениот начин да ги слушнат или да ги видат тие програми. Кога вакви програми се емитуваат или репризираат во не кодирана форма, давателот на аудиовизуелни медиумски услуги е должен пред нивното емитување да обезбеди претходно акустично предупредување и можност да бидат препознаени со помош на визуелни знаци во текот на нивното времетраење.

(4) Агенцијата ќе ги пропише техничките мерки, периодите на емитување, акустичното предупредување, визуелните знаци и начинот на постапување на давателите на аудиовизуелни медиумски услуги во случаите од ставовите (1) и (2) на овој член.

(5) Операторите на јавни електронски комуникациски мрежи можат да емитуваат или реемитуваат програмски сервиси со порнографија само во кодиран облик. Забрането е емитување или реемитување на детска порнографија.

Аудиовизуелна комерцијална комуникација

Член 53

(1) Аудиовизуелната комерцијална комуникација мора да биде веднаш препознатлива како таква.

(2) Не се дозволени прикриени аудиовизуелни комерцијални комуникации.

(3) Аудиовизуелната комерцијална комуникација не смее да користи потсвесни техники.

(4) Аудиовизуелните комерцијални комуникации не смеат:

- до го доведуваат во прашање почитувањето на човековото достоинство,

- да вклучуваат или промовираат каква било дискриминација врз основа на пол, раса, етничка припадност, националност, вера или уверување, инвалидитет, возраст или сексуална ориентација,

- да поттикнуваат однесување кое е штетно за здравјето или безбедноста и

- да поттикнуваат однесување што значително ја загрозува животната средина.

(5) Забранети се аудиовизуелни комерцијални комуникации со кои лажно ќе се претставува природата, карактеристиките, квалитетот или географското потекло на производите, услугите или комерцијалните дејности.

(6) За веродостојноста и точноста на тврдењата и податоците во аудиовизуелните комерцијални комуникации е одговорен нивниот нарачател, а за нивната усогласеност со закон одговорниот уредник во давателот на аудиовизуелната медиумска услуга.

(7) Не е дозволен каков било облик на аудиовизуелна комерцијална комуникација која промовира дрога, цигари или други производи од тутун, како и алкохол и алкохолни пијалаци, освен вино и пиво.

(8) Аудиовизуелните комерцијални комуникации за вино и за пиво не смеат:

- конкретно да бидат наменети за малолетници, а особено не смеат да прикажуваат малолетници како ги конзумираат,

- да го поврзуваат нивното конзумирање со подобрена физичка способност или со возење,

- да создаваат впечаток дека нивното конзумирање придонесува за општествен или сексуален успех,

- да тврдат дека виното и пивото имаат терапевтски својства или дека се стимуланс, седатив или средства за решавање на личните конфликти,

- да поттикнуваат нивно неумерено конзумирање или да ја претставуваат апстиненцијата или умереноста во негативно светло и

- да нагласуваат дека високиот процент алкохол е позитивен квалитет на алкохолните пијалаци.

(9) Не се дозволени аудиовизуелни комерцијални комуникации кои промовираат медицински производи и медицински третмани кои се достапни само на рецепт.

(10) Аудиовизуелните комерцијални комуникации за медицински производи и медицински третмани што се издаваат без

лекарски рецепт не смеат да поттикнуваат нивна неразумна употреба, презентирајќи ги објективно и без преувеличување на нивните својства, во согласност со упатствата за нивно користење.

(11) Не се дозволени аудиовизуелни комерцијални комуникации за оружје, стрелачки и пиротехнички средства и фирми кои нив ги продаваат.

(12) На јавниот радиодифузен сервис не му се дозволени аудиовизуелни комерцијални комуникации за политички партии, коалиции и нивни претставници, независни кандидати и носители на политички функции.

(13) Аудиовизуелните комерцијални комуникации не смеат да им предизвикаат физичка или морална штета на малолетните лица.

(14) Аудиовизуелните комерцијални комуникации што им се упатени на малолетните лица или во кои тие учествуваат, не смеат:

- директно да ги наговараат малолетните лица да купат или изнајмат производ или услуга користејќи го нивното неискуство или лековерност,

- директно да ги охрабруваат малолетните лица да бараат од родителите или од други лица да им ги купат рекламираните производи или услуги,

- да ја искористуваат посебната доверба која малолетните лица ја имаат во родителите, наставниците или други личности и

- да ги прикажуваат малолетните лица во опасни ситуации.

(15) Аудиовизуелните комерцијални комуникации што се составен дел или ги придружуваат емисиите за деца, а се однесуваат на храна и пијалаци кои содржат хранливи материи и супстанции со хранлив или физиолошки ефект, конкретно од видот масти, заситени масни киселини, сол/натриум и шеќери, чие прекумерно внесување во вкупната исхрана не е препорачливо, не смеат да:

- содржат неточни или заведувачки информации за хранливата вредност на производот,

- сугерираат дека одредена храна или пијалак е замена за овошје и/или зеленчук и

- охрабруваат нездрави навики за јадење и пиење какви што се неумерено, претерано или неконтролирано конзумирање.

(16) Аудиовизуелните комерцијални комуникации задолжително се емитуваат на македонски јазик, со македонски превод или на јазикот на соодветната етничка заедница.

(17) Аудиовизуелните комерцијални комуникации треба да бидат:

- во согласност со важечките законски прописи што се однесуваат на лојалната конкуренција и

- вистинити и чесни, да не ја заведуваат јавноста и да не се против интересите на потрошувачите.

(18) Аудиовизуелните комерцијални комуникации не смеат да влијаат врз уредничката независност на давателите на аудиовизуелни медиумски услуги.

(19) Одредбите од овој член на соодветен начин се применуваат и на аудиокомерцијалните комуникации.

(20) Давателите на аудио или аудиовизуелни медиумски услуги можат да утврдат кодекс на однесување во врска со емитување на несоодветни аудиовизуелни комерцијални соопштенија, што ги придружуваат или се вклучени во детски програми, а се однесуваат на храна или пијалаци што содржат хранливи материи и материи со хранлив или психолошки ефект, особено масти, трансмасни киселини, сол/натриум и шеќери, чиешто претерано внесување не е препорачано во нормалната исхрана.

Спонзорство

Член 54

(1) Спонзорираните аудио или аудиовизуелни медиумски услуги или програми не смеат директно да поттикнуваат купување или изнајмување на стоки или услуги, особено преку нивно посебно промотивно препорачување.

(2) Во спонзорираните аудио или аудиовизуелни медиумски услуги или програми треба да биде јасно означено дека се работи за спонзорирана програма. Спонзорот треба јасно да биде

идентификуван со името, логото и/или каква било друга ознака на спонзорот, како што е спомнување на неговите производи или услуги или негов карактеристичен знак, на соодветен начин, на почетокот, за време и/или на крајот на програмата.

(3) Во спонзорираниите аудио или аудиовизуелни медиумски услуги или програми, нивната содржина, а во случај на радиодифузија и нивниот распоред не смее, во ниту еден случај, да претрпи влијание што би имало ефект врз одговорноста и уредничката независност на давателот на аудио или аудиовизуелни медиумски услуги.

(4) Правилата за спонзорство се уредуваат со подзаконски акт што го донесува Агенцијата.

(5) Не е дозволено спонзорство на вести, актуелно-информативни програми за тековните настани и на верски програми.

(6) Аудио или аудиовизуелните медиумски услуги или програми не смеат да бидат спонзорирани од правни или физички лица чија главна дејност е производство или продажба на цигари и други производи од тутун.

(7) Не е дозволено спонзорство на аудио или аудиовизуелни медиумски услуги или програми од страна на физички или правни лица чија главна дејност е производство или продавање на производи или давање на услуги, а чие рекламирање е забрането согласно со овој закон.

(8) Како отстапување од ставот (7) на овој член физички или правни лица чии активности вклучуваат производство или продажба на медицински производи и/или медицински третмани, можат да спонзорираат аудио и аудиовизуелни медиумски услуги. Во овој случај може да се промовира само нивното име или имиџ, но не и конкретни медицински производи или медицински третмани достапни исклучиво на лекарски рецепт.

(9) Не е дозволено идентификување на спонзорот во текот на документарните и на програмите за деца.

Пласирање на производи

Член 55

(1) Забрането е пласирањето производи.

(2) Како отстапување од ставот (1) на овој член, пласирањето на производи е дозволено во следниве видови на програми:

- кинематографски дела, филмови и серии направени за аудиовизуелни медиумски услуги, спортски програми и лесни забавни програми или

- во случаи кога за тоа не се плаќа, односно кога бесплатно се обезбедуваат стоки или услуги како што се продукциски реквизити или награди со цел за нивно вклучување во програмата.

(3) Отстапувањето од ставот (2) алинеја 1 на овој член не важи за програми за деца.

(4) Програмите кои содржат пласирање на производи, нивната содржина, а во случај на телевизиско емитување и нивниот распоред не смее, во ниту еден случај да претрпи влијание што би имало ефект врз одговорноста и уредничката независност на давателот на аудиовизуелните медиумски услуги.

(5) Во програмите кои содржат пласирање на производи треба да биде јасно означено дека се работи за програма во која има пласирање на производи. Овие програми мора да бидат соодветно означени на почетокот и на крајот на програмата и при продолжување на програмата по секоја пауза за рекламирање, со цел да се избегне забуна кај гледачите.

(6) Програмите кои содржат пласирање на производи не смеат директно да поттикнуваат купување или изнајмување стоки или услуги, особено преку нивно посебно промотивно препорачување.

(7) Во програмите кои содржат пласирање на производи не смее да му се придава претерана важност (истакнување или упатување) на производот за кој станува збор.

(8) Не е дозволено пласирање на цигари и други производи од тутун и пласирање производи на физички или правни лица чија главна дејност е производство или продавање на цигари и други производи од тутун.

(9) Не е дозволено пласирање на медицински производи и медицински третмани што се издаваат само со лекарски рецепт.

(10) Одредбите од овој закон со кои се уредува пласирањето на производи ќе се применуваат за програми што ќе бидат произведени по влегувањето во сила на овој закон.

Право на кратко известување

Член 89

(1) Секој радиодифузер, под фер, разумни и недискриминирачки услови, има право на кратко известување за настани за кои постои висок интерес кај јавноста за кои ексклузивни права има радиодифузер од Република Македонија.

(2) Доколку радиодифузер од Република Македонија нема ексклузивни права за емитување на настан за кој постои висок интерес кај јавноста, пристапот до информации за настанот се обезбедува од друг радиодифузер од Република Македонија кој ги има ексклузивните права. Условите треба да се соопштат навремено пред случувањето на настанот за кои постои висок интерес кај јавноста за да им се даде доволно време на другите радиодифузери за користење на таквото право.

(3) Агенцијата го гарантира пристапот до настаните од ставовите (1) и (2) на овој член на тој начин што на радиодифузерот му овозможува слободен избор на кратки исечоци од преносниот сигнал на другиот радиодифузер со најмалку означување на нивниот извор. Начинот за пристап до преносниот сигнал го пропишува Агенцијата, врз основа на претходно добиено мислење од Агенцијата за електронски комуникации.

(4) Радиодифузерот може, наместо пристап до преносниот сигнал од ставот (3) на овој член, да оствари пристап до настаните од ставовите (1) и (2) на овој член и со присуство на местото на таквите настани заради снимање на краток исечок или со користење на снимен материјал од радиодифузерот кој има ексклузивни права за пренос на настанот за кој постои висок интерес кај јавноста.

(5) Кратко известување, во смисла на овој член, се смета известување во траење од најмногу една и пол минута. Кратките известувања се користат единствено во вести и спортски магазини кои не можат да се состојат само од кратки известувања на радиодифузерот, а во аудиовизуелните медиумски услуги по барање може да се користат само доколку радиодифузерот е и давател на аудиовизуелни медиумски услуги по барање и доколку истите ги нуди со одложен временски период.

(6) Радиодифузерот кој емитува настан за кој постои висок интерес кај јавноста може од радиодифузерот кој бара пристап да му побара само плаќање на стварните трошоци кои ги имал заради обезбедување на обврската за пристап. Предвидениот надоместок не смее да ги надмине дополнителните трошоци директно настанати со овозможување на пристапот.

(7) Правото на кратко известување мора да се оствари на начин што нема да влијае на текот на настаните.

(8) Кога настанот за кој постои висок интерес кај јавноста се состои од повеќе организациски самостојни настани, секој самостоен настан во поглед на остварување на правата за краткото известување ќе се смета за настан за кој постои висок интерес кај јавноста.

(9) Кога настанот за кој постои висок интерес кај јавноста трае два или повеќе дена, радиодифузерот има право секој ден да обезбеди една кратко известување за тој настан.

(10) Радиодифузерот кој го искористил правото на кратко известување мора да му овозможи еднократно користење на снимката на друг радиодифузер кој настанот не можел да го сними и има право да бара надоместок за пропорционален, односно сразмерен дел од стварните трошоци како и наведување на неговото име на објавата.

Следење на изборна кампања

Член 96

(1) За време на изборна кампања радиодифузерите се должни да ги почитуваат прописите со кои се регулираат изборите во Република Македонија.

(2) Агенцијата врши активности поврзани со изборите во Република Македонија во согласност со прописите со кои се регулираат изборите во Република Македонија.

Услови за рекламирање и телешопинг

Член 98

(1) Рекламирањето и телешопингот треба да бидат јасно препознатливи и одвоени од другите делови на програмата. За да не се спречува употребата на нови рекламни техники, освен со оптички и/или звучни средства рекламирањето и телешопингот можат да се одвојат од другите делови на програмата и со просторни средства.

(2) Правилата за новите рекламни техники ги пропишува Агенцијата.

Начин на рекламирање и телешопинг

Член 99

(1) Рекламирањето и телешопинг спотовите по правило се емитуваат во блокови вметнати меѓу програмите. Изолирани рекламни и телешопинг спотови, освен оние во преноси на спортски настани, треба да биде исклучок.

(2) Телешопинг прозорците мора да бидат јасно означени со оптички и звучни средства и да имаат непрекинато времетраење од минимум 15 минути.

(3) Не е дозволен телешопинг на медицински производи кои се предмет на авторизација за маркетинг, како и на медицински третмани.

(4) Рекламирање и телешопинг не може да се емитува и во програми за деца чие времетраење е еднакво или пократко од 30 минути.

(5) Во програмите за деца кои траат повеќе од 30 минути (без времето одвоено за рекламирање и телешопинг) може да се емитуваат рекламни и/или телешопинг спотови еднаш за секој период од 30 минути.

(6) Не е дозволено да се емитува рекламирање и телешопинг во верски служби или проповеди.

(7) Не е дозволено да се емитува рекламирање во програмите на непрофитните радиодифузни установи.

(8) Рекламирањето и телешопингот треба да бидат вметнати во програмите на радиодифузерите така што нема да се загрозат интегритетот и вредноста на програмата и правата на имателите на права, а притоа водејќи сметка за природните паузи, за времетраењето и за видот на програмата.

(9) Телевизиските и кинематографските филмови, освен сериските и документарните филмови, како и вести може да се прекинат за емитување рекламни и/или телешопинг спотови еднаш за секој предвиден период од најмалку 30 минути.

Времетраење на рекламирање и телешопинг спотовите

Член 100

(1) Времетраењето на рекламирањето и на телешопинг спотовите во програмите на радиодифузерите, освен за јавниот радиодифузен сервис, не смее да изнесува повеќе од 12 минути на еден реален час.

(2) Ставот (1) на овој член не се применува на:

- објави на радиодифузерот во врска со неговите сопствени програми и помошни производи директно изведени од тие програми и објави за спонзорство и пласирање на производи и

- соопштенија од јавен интерес и апели за добротворни цели што радиодифузерите ќе ги емитуваат бесплатно и ќе ги означат како „бесплатно емитување“.

Забрана за учество во реклами и телешопинг на одредени лица

Член 101

Во рекламите и телешопингот не смеат да бидат прикажувани, визуелно или тонски, лицата кои редовно презентираат вести и актуелни информативни емисии.

Информативни активности на државните тела

Член 102

Државните органи, органите на државната управа, јавните претпријатија, единиците на локалната самоуправа, јавните установи и институции како и правните лица со јавни овластувања, доколку во годишниот буџет имаат предвидено средства за информирање и запознавање на јавноста со своите услуги или активности се должни истите да ги реализираат на недискриминаторен, објективен и транспарентен начин во постапка утврдена со Законот за јавни набавки.

НЕКОИ ВАЖНИ ОДРЕДБИ ЗА МРТ - МАКЕДОНСКА РАДИО-ТЕЛЕВИЗИЈА

Времетраење на рекламирањето кај јавниот радиодифузен сервис

Член 103

(1) Времетраењето на рекламирањето кај јавниот радиодифузен сервис не може да изнесува повеќе од 8 минути од времето на емитување во текот на еден реален час.

(2) Одредбата од ставот (1) на овој член не се однесува на:

- објави на радиодифузерот во врска со неговите сопствени програми и помошни производи директно изведени од тие програми и објави за спонзорство и пласирање на производи и

- соопштенија од јавен интерес и апели за добротворни цели што радиодифузерите ќе ги емитуваат бесплатно и ќе ги означат како „бесплатно емитување“.

(3) Јавниот радиодифузен сервис за емитување на реклами може да ги прекинува само играната, спортската и забавната програма.

(4) На јавниот радиодифузен сервис не му е дозволено рекламирање во периодот од 17,00 до 21,00 часот на телевизиските програмски сервиси и од 9,00 до 14,00 часот на радио програмските сервиси, освен во преноси и интегрални снимки на спортски натпревари, програма од сопствена продукција, друга програма

произведена во Република Македонија, културни манифестации и настани од големо значење утврдени согласно со овој закон.

Обврски на МРТ во однос на програмите и програмските сервиси кои ги емитува

Член 110

МРТ е должна при производството и обезбедувањето на радио и телевизиските програми и програмските сервиси од членот 107 од овој закон да:

- создава и емитува програми достапни за целокупната јавност во државата со цел за активно да придонесува за создавање и развој на слободното мислење и информирање на јавноста и да биде двигател на демократските процеси во државата,

- развива и планира програмска шема во интерес на целокупната јавност, а програмите да бидат наменети за сите сегменти на општеството без дискриминација, притоа водејќи сметка за специфичните општествени групи,

- обезбеди постојано, вистинито, целосно, непристрасно, праведно и навремено информирање создавајќи и емитувајќи високо квалитетни програми за сите важни политички, економски, социјални, здравствени, културни, образовни, научни, религиски, еколошки, спортски и други настани и случувања во Република Македонија, земјите од Европа и од светот,

- ја промовира и унапредува културата на јавен дијалог и да овозможи арена за широка јавна дебата по прашања од јавен интерес,

- не застапува и да не заштитува ставови или интереси на одредена политичка партија, политички, религиски или други групи, а програмите кои ги создава и емитува да бидат заштитени од влијание на власта, политички организации или други центри на економска и политичка моќ,

- придонесува за почитување и промоција на основните човекови права и слободи, приватноста, достоинството, угледот и честа на индивидуата, толеранцијата, разбирањето и почитувањето на различностите, чувството за мир, правда,

демократските вредности и институциите, заштита на малолетници, еднаквоста меѓу половите, сузбивање на дискриминацијата и придобивките од граѓанското општество,

- создава програми кои придонесуваат за негување и унапредување на знаењето и разбирањето за културниот идентитет на заедниците, да ги почитува културните и религиозни разлики и да ја поттикнува културата на јавен дијалог со цел да се зацврстува заемното ра

збирање и толеранција за унапредување на односите меѓу различните заедници во мултиетничка и мултикултурна средина,

- ја информира јавноста за регионалните и локалните посебности и настани во Република Македонија и да обезбеди отворена и слободна расправа по сите прашања од јавен интерес,

- информира, едуцира и емитува емисии за зачувување на културното и природното наследство, за заштита на околината и здравјето на луѓето, како и заштита на потрошувачите,

- информира и едуцира за другите култури, особено за Европските,

- информира и да емитува за настани за поврзани со функционирањето на меѓународните организации и нивните институции, особено оние чија членка е Република Македонија или планира да биде,

- ги негува и развива говорните и јазичните стандарди на сите заедници во Република Македонија, како и на дијалектите кои се говорат во неа,

- ги негува, поттикнува и развива сите облици на домашно аудио и аудиовизуелно творештво кои придонесуваат за развој на македонската култура и културата на заедниците кои живеат во Република Македонија и да придонесува за нивна меѓународна афирмација,

- обезбеди продукција и емитување на македонски аудио и аудиовизелни дела на независни продуценти,

- создава и емитува високо квалитетна програми со забавна содржина наменети за секоја возраст,

- промовира наука и да создава и емитува високо квалитетни образовни емисии во рамките на кои ќе биде дисеминирана цела палета на содржини од религиозни и социјални до научни и технолошки/информатички тематики,

- поддржува создавање и развој на прекугранични радио и телевизиски проекти согласно со меѓународните договори и соработката со радио и телевизиски радиодифузни компании од соседните и други држави,

- емитува театарски содржини,

- промовира спорт и рекреативни активности и да пренесува спортски настани од земјата и странство на кои учествуваат македонските национални тимови или спортисти, како и помалку застапените спортови, односно спортски настани,

- создава и емитува програми од национален интерес наменети за спречување на криминалот, општествено неприфатливото и ризично однесување и промовирање на безбедноста во заедницата,

- создава и емитува програми кои се однесуваат на поттикнување на претприемчивоста и економијата,

- создава и емитува програми кои се однесуваат на поттикнување на медиумската писменост,

- емитува кинематографски играни, документарни и други филмови,

- планира, развива, прилагодува, создава и емитува програми наменети за лица со сетилна попреченост, односно лица со оштетен слух и оштетен вид,

- создава и емитува програми наменети за информирање на иселениците и на граѓаните на Република Македонија кои не живеат во неа и

- обезбеди услови за користење и развој на современи техничко-технолошки стандарди во производството на програмата и да подготви план за премин во дигитална технологија, а особено за премин во телевизија со висока дефиниција.

Стандарди и начела

Член 111

При продукција или презентација на програмите, новинарите и уредниците во МРТ, како и лицата кои директно се инволвирани во производството и продукцијата на програмите во МРТ, покрај другото се должни да:

- се придржуваат кон начелото на вистинитост, непристрасност и сеопфатноста на информациите, - се придржуваат кон начелото на политичка избалансираност и плурализам на гледишта,

- обезбедуваат непристрасни, сеопфатни и важни информации и истите да ги презентираат јасно, недвосмислено и на начин на кој граѓаните ќе имаат можност слободно да го формираат своето мислење,

- не застапуваат или фаворизираат ставови или интереси на одредена политичка партија, здружение, личен интерес, религија или идеологија и во програмите еднакво да го уважуваат мислењето и уверувањето на другите,

- ја почитуваат приватноста, достоинството, угледот и честа на индивидуата,

- се придржуваат кон начелото на уставност и законитост во формирањето на информациите и програмите, вклучувајќи ја забраната за поттикнување на културна, етничка, религиозна, полова, расна, национална или други форми на нетолеранција,

- се придржуваат кон начелото на политичка независност и автономија на новинарите,

- прават јасна разлика меѓу информација, односно настан и став и
- ги почитуваат критериумите за квалитет, стручност, културни вредности и професионална компетентност во смисла на достигнатите национални и европски признати највисоки професионални стандарди и етички принципи за независно новинарство и квалитетна програма.

IVA. ЗАКОН ЗА МЕДИУМИ

Дефиниции

Член 2

Одделни изрази, во смисла на во овој закон, го имаат следново значење:

1. Медиуми се средства за јавно информирање, односно каков било вид на комуникација како весници, магазини, програми на радиото и телевизијата, телетекст и други средства за дневно или периодично објавување на уреднички обликувани содржини во пишана форма, звук или слика, со цел да се информираат и задоволат културните, образовните и другите потреби на пошироката јавност. Медиуми не се билтени, каталози и други форми на публикации, независно од средството за објавување, наменети исклучиво за огласување, образовниот систем или за деловна кореспонденција, за работата на трговските друштва, установите, здруженијата, политичките партии, државните и судските органи, јавните претпријатија, правни лица со јавни овластувања и верските организации. За медиуми не се сметаат и весниците и билтените на образовните институции, “Службен весник на Република Македонија“, публикациите на единиците на локалната самоуправа, плакатите, летоците, проспектите и транспарентите;

2. Содржини на медиум (во натамошниот текст: содржини) се сите видови на информации (вести, мислења, известувања, извештаи и други информации), како и авторски дела кои се објавуваат, односно емитуваат преку медиум;

3. Издавач на медиум е физичко или правно лице кое врши дејност на издавање на печатен медиум, или емитување на радио и телевизиски програми (радиодифузери);

4. Новинар е лице кое врши активности на прибирање, анализа, обработка, обликување и/или класифицирање на информации кои се објавуваат во медиум и е вработен кај издавач на медиум или има склучен договор со истиот или е лице кое врши новинарска дејност како самостојно занимање (слободен новинар) и

5. Надлежно регулаторно тело е Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги.

Слобода на изразување и слобода на медиумите

Член 3

(1) Се гарантира слободата на изразување и слободата на медиумите.

(2) Слободата на медиумите особено опфаќа: слобода на изразување на мислења, независност на медиумите, слобода на прибирање, истражување, објавување, избор и пренесување на информации во насока на информирање на јавноста, плурализам и разновидност на медиумите, слобода на проток на информации и отвореност на медиумите за различни мислења, уверувања и за разновидни содржини, достапност до информациите од јавен карактер, почитување на човековата индивидуалност, приватност и достоинство, слобода за основање на правни лица за вршење на дејност за јавно информирање, печатење и дистрибуција на печатен медиум и другите медиуми од земјата и странство, производство и емитување на аудио/аудиовизуелни програми, самостојност на уредникот, новинарот, авторите или креаторите на содржини или програмските соработници и другите лица, а во согласност со правилата на професијата.

(3) Слободата на медиумите може да биде ограничена само во согласност со Уставот на Република Македонија.

(4) Издавачот на медиум е самостоен во уредничката политика, односно во спроведувањето на програмскиот концепт на медиумот и истиот е одговорен за своето работење согласно со овој и друг закон.

Посебни забрани

Член 4

(1) Забрането е со објавувањето, односно емитувањето на содржини во медиумите да се загрозува националната безбедност, да се поттикнува насилно уривање на уставниот поредок на Република Македонија, да се повикува на воена агресија или на вооружен

конфликт, да се поттикнува или шири дискриминација, нетрпеливост или омраза врз основа на раса, пол, религија или националност.

(2) Посебните забрани од ставот (1) на овој член треба да бидат во согласност со практиката на Европскиот суд за човекови права.

Обврска за обезбедување на заштита на малолетни лица

Член 6

(1) Печатен медиум со порнографска содржина мора да има видливо предупредување дека содржи порнографија, како и предупредување дека неговата дистрибуција, односно продажба е забранета за малолетни лица и да биде спакуван во просирна најлонска фолија.

(2) Заштитата на малолетните лица при емитување на радио или телевизиски програми се обезбедува на начин утврден во Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги.

Право на новинар да го изнесе своето мислење и став и да одбие да изврши налог, односно задача

Член 11

(1) На новинарот не може да му се раскине договорот за работа, да му се намали платата или промени позицијата во уредништвото или редакцијата, односно да му се намали или прекине исплатата на договорениот надоместок или нејзин дел, како и да му се намалат или укинат и некои од другите права утврдени во Законот за работните односи, заради изнесување на свое мислење и став, доколку се во согласност со професионалните правила на новинарската професија.

(2) Новинар има право да одбие да изготви, напише или да учествува во составување на прилог чија содржина е против професионалните правила на новинарската професија за што на одговорниот уредник му доставува писмена изјава.

(3) Одредбите од овој член не ја исклучуваат одговорноста на новинарите во случаи определени согласно со Законот за работните односи.

Заштита на изворот на информации

Член 12

(1) Новинар има право да не го открие изворот на информацијата, односно податоците што можат да го откријат изворот согласно со меѓународното право и Уставот на Република Македонија.

(2) Правото од ставот (1) на овој член го имаат и другите лица кои поради нивната професионална поврзаност со новинарот се запознаени со податоците што можат да го откријат изворот, по пат на собирање, уредничко обликување или ширење на информацијата.

(3) Новинарот пред да објави информација за којашто не го открива изворот е должен за тоа да го запознае одговорниот уредник.

Промена на содржина во постапка на уредничка обработка

Член 13

(1) Содржината чија смисла е во значителна мера променета во постапката на уредничка обработка не смее да се објавува под името на авторот без негова согласност.

(2) За содржината објавена спротивно на ставот (1) на овој член одговара одговорниот уредник.

(3) Доколку со содржината објавена спротивно на ставот (1) на овој член авторот смета дека му е нарушен угледот, истиот има право на надоместок на штета согласно со закон.

Право на исправка на објавена информација

Член 17

(1) Секој има право од издавач на медиум, односно од одговорен уредник на издавач на медиум да бара, без надоместок, да објави исправка на објавена информација во која се наведуваат неточните факти објавени во информацијата, а со кои биле повредени неговите права или интереси. Право на исправка имаат и правните лица и други организации и тела, доколку со информацијата биле повредени нивните права или интереси.

(2) Барањето за објавување на исправка се поднесува до одговорниот уредник на издавачот на медиум во писмена форма во рок од 30 дена од денот на објавувањето на информацијата на која се однесува исправката. Барањето мора да биде образложено и потпишано од страна на подносителот на исправката и да ги содржи сите потребни податоци за подносителот на исправката, како и неговата адреса.

(3) Во исправката на објавена информација покрај исправка на погрешните тврдења или неточните наводи во објавената информација, може да се изнесуваат факти и околности со кои подносителот на исправката ги побива или битно ги дополнува наводите во објавената информација.

(4) Во случај кога се работи за научна или уметничка критика не се дава право на исправка, освен доколку со истата се врши само исправка на неточни факти.

(5) Не може да се бара исправка доколку издавачот на медиум, до денот на поднесувањето на барањето за исправка, веќе претходно сам објавил исправка на истата информација. Ако подносителот на барањето за исправка смета дека издавачот на медиумот не ја објавил исправката на соодветен начин, во тој случај може да бара остварување на своето право во согласност со членот 21 од овој закон.

(6) Доколку лицето за кое се однесува информацијата е починато, право на објавување на исправка имаат неговите деца, посвоени деца, брачните другари, родители, посвоители, браќа и сестри или правни лица, доколку информацијата се однесува на дејноста која ја вршело покојното лице во врска со тоа правно лице.

(7) Подносителот на барањето за објавување на исправка мора јасно да ја наведе информацијата, односно податокот од информацијата на кој се однесува барањето за исправка и датумот на нејзината објава.

Објава на исправка

Член 18

(1) Исправката се објавува, без измени и дополнувања, на исто или соодветно место во содржината на медиумот и на ист или соодветен начин на оној на кој била објавена информацијата. Исправката не смее да биде несразмерно подолга од информацијата, односно од делот на информацијата на која се однесува. Исправката може да се објави во изменета форма само доколку на тоа се согласи подносителот на барањето на исправката. Исправката мора да биде објавена на начин што од самиот наслов може да се види дека се работи за исправка. Исправка без согласност на подносителот на барањето на исправката не смее да се објавува меѓу реакции или писма на читателите, односно гледачите или слушателите.

(2) Во програмите на радиодифузерите исправката се објавува со читање во истата програма и термин во која е објавена информацијата на која се однесува исправката или во истиот вид на програма со исто ниво на гледаност или слушаност.

Начин и услови за објавувања на исправка

Член 19

(1) Исправката мора да биде објавена во рок од два дена од доставувањето на барањето во првиот нареден број, ако се работи за периодични изданија или во друг медиум, ако се работи за не периодична публикација. Во време на изборен процес исправката мора да биде објавена во првото следно издание, односно првата следна програма од ист вид веднаш по примањето на исправката.

(2) Во истото издание, односно програма од ист вид, не може заедно со исправката да се објавува и коментар на таа исправка или одговор на исправката. За коментар на исправка или одговор на исправка се применуваат одредбите од овој закон кои се однесуваат на постапката за остварување на правото на исправка.

(3) Одговорниот уредник е должен да ја објави исправката, освен кога:

- исправката не се однесува на информацијата на која се повикува заинтересираното лице,
- исправката не содржи податоци во врска со наводите во информацијата,
- исправката е во спротивност на со закон заштитените интереси на трети лица,
- барањето за објава на исправката не е потпишано од подносителот на барањето или од овластеното лице на државно тело или правно лице,
- исправката е несразмерно поголема од информацијата на која таа се однесува, односно на делот од информацијата на која истата се однесува, освен ако исправката се однесува на клевета или на информација со навредлива содржина,
- исправката е напишана на јазик кој не е идентичен на јазикот на којшто е објавена оспорената информација,
- во случај кога се работи за научна или уметничка критика, освен доколку со неа се врши исправка на неточни податоци, навредливи и тенденциозни наводи,
- веќе е побарана исправка на истата содржина на информацијата или доколку тече спор пред надлежниот суд поради не објавување на исправката,
- издавачот на медиум веќе сам објавил исправка на објавената информација,
- барањето е поднесено по истекот на рокот утврден во членот 15 став (2) од овој закон и
- исправката содржи навреда или клевета.

(4) Одговорниот уредник е должен во случаите од ставот (3) на овој член писмено да го извести барателот на исправката за причината за не објавување на исправката, во рокот кој е пропишан за објавување на исправката согласно со ставот (1) на овој член.

Право на копија од објава

Член 20

(1) Издавачот на медиум е должен на заинтересирано лице, на негов трошок, да му обезбеди копија од објавената информација и тоа најдоцна во рок од три дена од денот на приемот на писменото барање на заинтересираното лице.

(2) Копијата од ставот (1) на овој член се доставува до заинтересираното лице само за лична употреба.

(3) Не е дозволено умножување ниту јавно објавување на копијата од ставот (1) на овој член без согласност на издавачот на медиум освен во рамките на судска постапка.

(4) Во случај издавачот на медиум да не ја зачувал објавената информација од ставот (1) на овој член, ќе се смета дека издавачот на медиум ја има објавено информацијата за која се бара исправка.

Чување на објава

Член 21

Доколку заинтересираното лице во рок од осум дена од објавата на информацијата писмено ќе извести дека ќе бара објавување на исправка, одговорниот уредник во издавачот на медиумот е должен да ја чува објавата на информацијата на која се однесува барањето на исправка, се додека бараната исправка не се објави, односно не се заврши судската постапка која се води во врска со објавените спорни информации, односно додека не завршат законски пропишаните рокови за остварување на правата на исправка или судска заштита.

Барање за исправка од издавач на медиум кој престанал да постои

Член 22

Објава на исправка може да се бара и кога информацијата била објавена од издавач на медиум кој во меѓувреме престанал да постои. Подносителот на барањето за исправка има право од издавачот на тој медиум или од неговиот правен следбеник да бара, на негов трошок, да му обезбеди објавување на исправката во друг медиум кој по нивото на гледаност/слушаност, односно тираж е сличен со него.

Право на тужба

Член 23

(1) Ако одговорниот уредник на издавач на медиум не ја објави исправката на начин и во роковите определени со членот 17 од овој закон, заинтересираното лице има право да покрене тужба против одговорниот уредник пред надлежниот суд во рок од 30 дена од истекот на рокот за објавување на исправката, односно од денот кога исправката не била објавена или била објавена на начин кој не е во согласност со овој закон.

(2) Судските спорови во врска со објавата на исправката се решаваат по итна постапка.

(3) Одговорниот уредник е должен при објавувањето на исправката по завршување на судската постапка да наведе дека објавувањето се извршува врз основа на правосилна судска пресуда и притоа е должен да ја цитира изречената пресуда.

Сменување на одговорен уредник по поднесување на тужба

Член 24

Доколку по поднесувањето на тужбата за објава на исправката се смени одговорниот уредник на издавачот на медиум, тужителот може до крајот на главната расправа да го измени тужбеното барање и наместо претходниот тужен да го тужи новиот одговорен уредник. За таква измена на тужбеното барање не е потребна согласност од првобитниот тужен, ниту од новиот одговорен уредник.

Право на објава на информации поврзани со судски постапки

Член 25

(1) Секое правно или физичко лице споменато во содржина на медиум дека против него е поднесена кривична пријава или дека е покрената истражна или кривична постапка има право во рок од три месеци од донесувањето на одлуката за отфрлање на кривичната пријава, донесување на правосилно решение со кое е прекината истражната или кривичната постапка или е донесена ослободителна

правосилна пресуда, да бара од одговорниот уредник да ја објави информацијата за тоа.

(2) На објавувањето на информациите од ставот (1) на овој член соодветно се применуваат одредбите од овој закон кои се однесуваат на постапката за остварување на правото на исправка.

Право на одговор на објавена информација

Член 26

(1) Физичко или правно лице има право да поднесе барање до издавач на медиум, односно до одговорен уредник на издавачот на медиумот, без надоместок, да објави негов одговор на објавена информација, доколку физичкото или правното лице има поврзаност со наведените факти објавени во информацијата или доколку има легитимен интерес.

(2) Одговорот од ставот (1) на овој член содржи текст или порака од иста природа и со иста должина, како и објавената информација. Со одговорот суштински се негираат или битно се надополнуваат спорните наводи за фактите и податоците во објавената информација.

Начин на објава на одговор

Член 27

(1) Одговорот на објавената информација мора да се објави без промена или дополнување со исклучок на правописните грешки.

(2) Одговорниот уредник има право од подносителот на барањето за објавување на одговор на објавена информација, пред објавата да побара скратување на одговорот.

(3) На правото на одговор се применуваат одредбите од член 17 од овој закон.

(4) Одговорниот уредник може да одбие да го објави одговорот во случај кога објавената информација е дел од веродостоен извештај од јавни седници на државни органи и судови.

(5) Одговорниот уредник може да одбие да го објави одговорот и во случај кога во одговорот се наведуваат очигледни неточни податоци

или тврдења, како и други наводи кои со сигурност се непогодни за докажување.

(6) Доколку одговорниот уредник смета дека само некои од податоците или тврдењата не се точни или непогодни за докажување, тој не смее да одбие да го објави одговорот без претходно да го повика подносителот на барањето за одговор за да ги из земе од одговорот тие податоци и тврдења.

Право на тужба

Член 28

Одредбите од членот 21 од овој закон што се однесуваат на правото на тужба соодветно се применуваат и во случај ако одговорниот уредник на издавач на медиум не го објави одговорот на објавена информација.

* Овој материјал е преземен во оригинал од Уставот на Република Македонија и од цитираните законите